

วัชพืช..ศัตรูถาวรของเกษตรกร

ทำไมต้องกำจัดวัชพืช?

- การกำจัดวัชพืช คิดเป็น 1 ใน 3 ของต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง
- หากไม่กำจัดหรือกำจัดล่าช้าไป ผลผลิตเสียหายได้ 25 -75 เปอร์เซ็นต์
- วัชพืชเป็นที่อยู่อาศัยของศัตรูพืชหลายชนิด ได้แก่ เพลี้ยแป้งสีชมพู เพลี้ยแป้งมะละกอ แมลงหวี่ขาว ไรแดง ไส้เดือนฝอยรากปม และ เชื้อไฟโตพลาสมาสาเหตุโรคพุ่มแฉมันสำปะหลัง

ต้องรู้จักวัชพืชก่อนกำจัด

1. วงจรชีวิตของวัชพืช

วัชพืชที่พบในแปลงมันสำปะหลัง จำแนกตามวงจรชีวิตเป็น 2 ประเภท ดังนี้

- ก) ประเภทฤดูเดียว ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด ได้แก่ หญ้าขจรจบ หญ้าตีนนก หญ้าตีนกา หญ้าปากควาย สาบม่วง หญ้ายาง หญ้าท่าพระ กระดุมใบ และผักเบี้ยหิน
- ข) ประเภทข้ามปี ขยายพันธุ์ด้วยส่วนของหัวหรือลำต้นใต้ดิน สามารถเจริญเติบโตได้นานหลายปี ได้แก่ หญ้าคา แห้วหนู หญ้าแพรก และตดหมูตดหมา

2. จุดอ่อนและจุดแข็งของวัชพืช

- จุดอ่อนของวัชพืชประเภทฤดูเดียว คือ ออกดอกติดเมล็ดแล้วตาย ต้องกำจัดก่อนวัชพืชออกดอกติดเมล็ด เพื่อลดการสะสมของเมล็ดวัชพืชในดิน
- จุดแข็งของวัชพืชประเภทฤดูเดียวบางชนิด สามารถขยายพันธุ์ได้ทางลำต้น เช่น ผักเบี้ยหิน ผักเบี้ยใหญ่ และผักปราบไร่ ไม่ควรใช้แรงงานดายหญ้าหรือรถไถพรวน เช่น หากถูกตัดเป็นชิ้นส่วนเล็ก ๆ จะแพร่กระจายได้รวดเร็วขึ้น
- จุดแข็งของวัชพืชข้ามปี คือสามารถแตกต้นใหม่ได้จากส่วนลำต้นหรือหัวที่อยู่ใต้ดิน

3. การจำแนกประเภทวัชพืชตามวิธีการใช้สารกำจัดวัชพืช

แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

- ก) วัชพืชใบแคบ ได้แก่ หญ้าตีนนก หญ้าตีนกา หญ้าปากควาย หญ้าตีนติด หญ้าขจรจบดอกเล็ก
- ข) วัชพืชใบกว้าง ได้แก่ สาบม่วง หญ้าท่าพระ หญ้ายางผักเบี้ยหิน หญ้าเขมร ครามขน
- ค) วัชพืชประเภทกก ได้แก่ กกทราย แห้วหมู กกดอกแบน

หญ้าขจรจบดอกเล็ก

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Pennisetum polystachyon* Schult.

ลักษณะเด่น:

ต้นสูง 30-300 ซม. แตกกอดี ช่อดอกคล้ายขจรจบ ดอกใหญ่ สีม่วงแดง เมื่อแก่เป็นสีน้ำตาลเหลือง ใบนุ่มเป็นขนทั้งด้านบนและด้านล่าง

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

หญ้าไย่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Rottboellia exaltata* Linn.f.

ลักษณะเด่น:

ลำต้นค่อนข้างแข็ง อาจสูงถึงสูง 3 เมตร มีรากค้ำ
ล้นใบมีขน เส้นกลางใบใหญ่สีขาว ช่อดอกรูปทรงกระบอก
ยาว 8-15 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3 มม. พบเป็น
พืชอาศัยของไส้เดือนฝอยรากปม *Meloidogyne incognita*
ที่ อำเภอบพพระะ จังหวัดตาก เดือนสิงหาคม 2553 (มนตรี
เอี่ยมวิม้งสา)

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

หญ้าขนเล็ก

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Brachiaria ramosa* (L.) Stapf

ลักษณะเด่น:

วัชพืชใบแคบฤดูเดียว ลำต้นทอดนอนแล้วตั้งตรง สูงประมาณ 70 ซม. แตกกิ่งตามข้อที่ฝังดิน ใบสีเขียวอ่อนถึงเข้ม มีขนนุ่มสีขาวสั้นๆ ปกคลุมทั่วแผ่นใบและกาบใบ ช่อดอกยาว 10-15 ซม. แตกเป็นแขนงคล้ายกังปลา

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

หญ้าดอกแดง

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Melinis repens* (Willd.) Ziska

ลักษณะเด่น:

พืชอายุปีเดียว ลำต้นเป็นกอสูง 50-100 ซม. มีขนที่ใบเล็กน้อย ลีนใบเป็นแนวขนสั้นๆ ดอกออกเป็นช่อแบบแขนง สีชมพูแดง บางครั้งพบเป็นสีขาว

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

หญ้าตีนกา

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Eleusine indica* (L.) Gaertn.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุปีเดียว ลำต้นทอดนอนแล้วตั้งตรง แตกกอสูง 30-60 ซม. ลิ้นใบเป็นเยื่อบางๆ มีขนบริเวณเขี้ยวใบ ดอกเป็นรูปคล้ายนิ้วมือ เกสรเพศผู้มี 3 อัน เกสรเพศเมีย ปลายแยกเป็น 2 แฉก เป็นพืชอาศัยของไส้เดือนฝอยรากปม *Meloidogyne incognita* ที่ อ. พบพระ จ. ตาก (มนตรี, 2555)

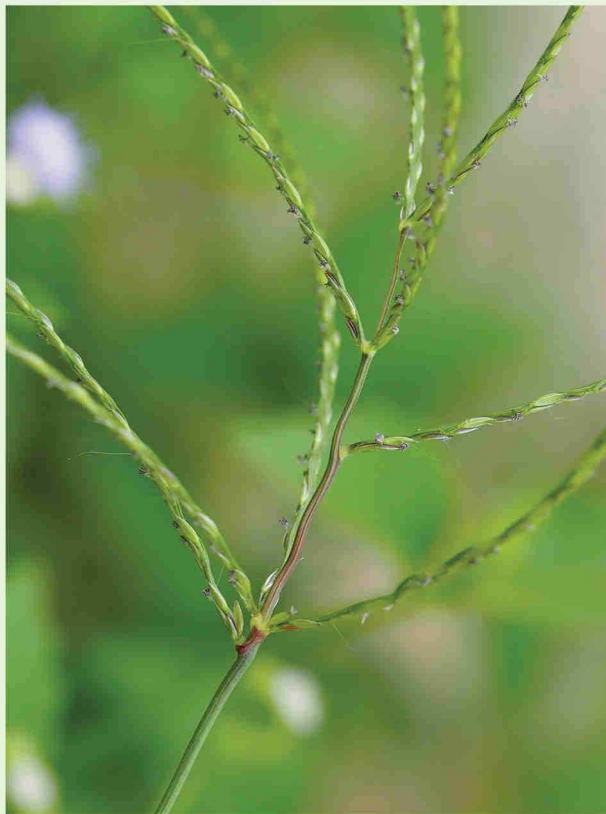
(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

หญ้าตีนนก

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Digitaria sanguinalis* L. Scop.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุปีเดียว ลำต้นทอดไปกับพื้น และยกช่อดอกสูง ขึ้นได้ประมาณ 30-50 ซม. บริเวณข้อมีขน สีขาว ลื่นใบ ลักษณะเป็นพุ่มเลื้อย ช่อดอกมี 4-8 แขนง กระจายจากปลาย โคนก้านลักษณะคล้ายหญ้าตีนกา แต่แขนงเล็กกว่า

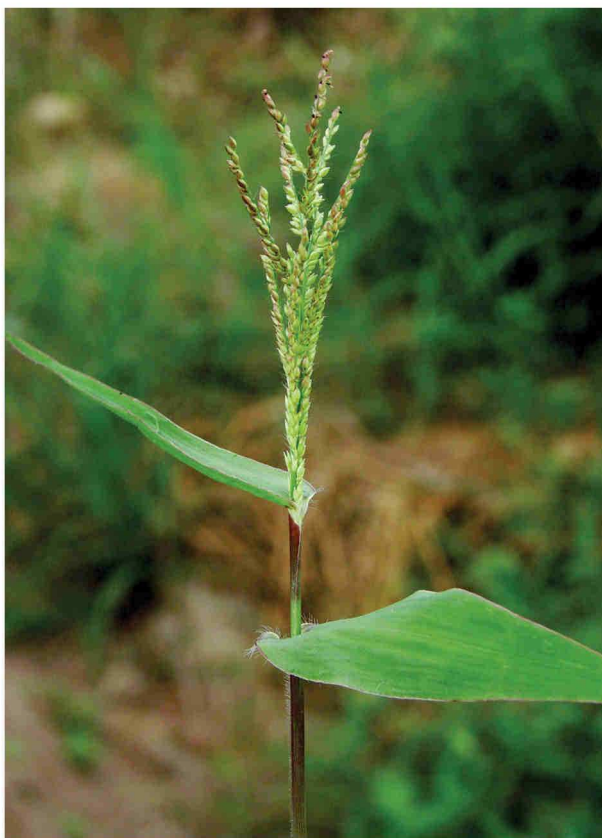
(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

หญ้าตีนติด

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Brachiaria reptans* (L.)
Gard. & Hubb.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุหลายปี ลำต้นเลื้อยแผ่ไปตามดินคล้ายหญ้าแพรก กาบใบมีขน ใบมีขนที่ผิวทั้งสองด้าน ลิ้นใบเป็นแผ่นบาง ขนาดเล็ก ปลายมีจักตื้น ๆ

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

หญ้าปากควาย

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Dactyloctenium aegyptium* (L.)
P.Beauv.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุปีเดียว ลำต้นทอดเลื้อยแล้วตั้งตรงแตกเป็น
กอสูง 15-50 ซม. ขอบใบเป็นคลื่นมีขนกระจายทั่ว ลิ่นใบ
เป็นแผ่นบาง มีขนเล็กน้อย ดอกออกเป็นช่อแบบช่อเชิงลด
มี 4-5 แขนงออกจากจุดเดียวกัน

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

หญ้านกสัชนพญ

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Echinochloa colona* (L.) Link.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุปีเดียว ลำต้นตั้งตรงแตกเป็นกอ สูงถึง 60 ซม.
กาบใบเกลี้ยง แผ่นใบมักมีสีแดง ไม่มีเส้นใบ ดอกออกข้างเดียว
เกสรเพศผู้สีม่วง เกสรเพศเมียสีดำ

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

หญ้าแห้ง

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Cenchrus echinatus* L.

ลักษณะเด่น:

วัชพืชใบแคบฤดูเดียว ขึ้นเป็นกอ สูง 30-50 ซม. ลำต้นสีเขียวปนม่วงแดง แผ่นใบยาวเป็นแถบ ขอบใบเรียบ ผิวใบเกลี้ยง ช่อดอกทรงกระบอก แกนกลางช่อดอกเป็นเหลี่ยมเกลี้ยง ช่อดอกย่อยอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ที่โคนก้านดอกมีขนแข็งปลายแหลมจำนวนมาก ยาวประมาณ 5 มม. ซึ่งติดอยู่จนกลายเป็นผล ผลเป็นผลแห้ง ไม่แตก ผลเมื่อแก่หลุดร่วงออกจากช่อดอกได้ง่าย

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

หญ้าหวาย

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Eragrotis tenella* (L.) P. Beauv.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุปีเดียว ลำต้นทอคนอนหรือตั้งตรงแตกเป็นกอ สูง 10-40 ซม. กาบใบเกลี้ยงสั้นกว่าปล้อง ใบเรียวยาว ปลายแหลมยาว 5-8 ซม. กว้าง 2-3 มม. ผิวใบเกลี้ยง ยกเว้นฐานใต้โคนใบมีขนยาว เส้นใบลดรูปเป็นขนสั้นๆ เรียงเป็นแถว

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

กระดุมใบเล็ก

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Borreria laevis* (Lamk.) Griseb.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุหลายปี ลำต้นเป็นเหลี่ยมเล็กน้อย สูง 30-50 ซม. ดอกติดเป็นกลุ่มที่ปลายยอดและบริเวณซอกใบ กลีบดอกสีขาวบางครั้งปลายกลีบเป็นสีชมพู 4 กลีบ

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

กระดุมใบเล็ก

วงศ์ Rubiaceae

คู่มือการจัดการ ปัญหาศัตรูพืชสำหรับแบบผสมผสาน

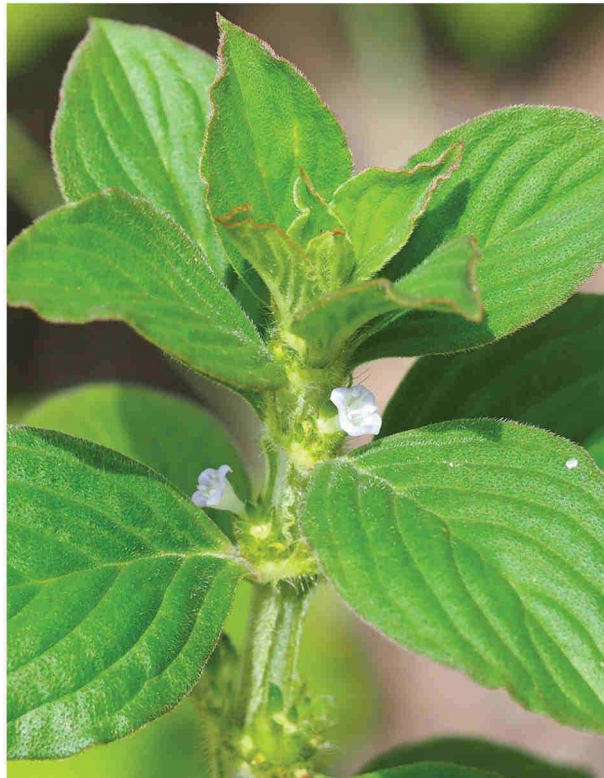
กระดุมใบใหญ่

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Borreria latifolia* (Aubl.) K. Sch.

ลักษณะเด่น:

ลำต้นตั้งตรงหรือทอดเอน เป็นสี่เหลี่ยมเป็นปึกตามเหลี่ยมแตกแขนงน้อยมีขนเล็กน้อยสูงถึง 60 ซม. ผิวใบด้านบนระคายมือเล็กน้อย ผิวใบด้านล่างมีขนอ่อนนุ่มปกคลุม ดอกติดเป็นกลุ่มที่ปลายยอดและบริเวณซอกใบ กลีบดอกสีขาวบางครั้งปลายกลีบเป็นสีชมพู 4 กลีบ

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

ก้นจ้าว

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Biswina piloa* linn.

ลักษณะเด่น:

วัชพืชใบกว้างฤดูเดียว ลำต้นตั้งตรงสูง 60-100 ซม. แตกกิ่งก้านสาขา ลำต้นเป็นเหลี่ยมมีขนขาวปกคลุมทั่วไป ใบประกอบมี 3 ใบย่อย ขอบใบหยักเป็นฟันเลื่อย ดอกสีขาว เส้นผ่าศูนย์กลาง 2-3 ซม. กลีบดอก 5-6 กลีบ ตรงกลางดอกเป็นดอกสมบูรณ์เพศ มีลักษณะเป็นกระจุกสีเหลือง ผลเป็นแท่งสีดำยาว 10 มม. ปลายมีหนาม 2-3 อันยาว 1.5-2.5 มม. สามารถเกาะติดเสื้อผ้าและขนสัตว์ได้

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

ครามชน

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Indigofera hirsuta* L.

ลักษณะเด่น:

เป็นไม้พุ่ม สูงได้ถึง 1.5 ม. กิ่งมีขนสีน้ำตาลทองปกคลุม ใบประกอบแบบขนนก แผ่นใบมีขนทั้งสองด้าน ดอกออกเป็นช่อกระจุก ยาว 10-20 ซม. ดอกแบบดอกถั่ว กลีบดอกสีส้มแกมชมพู ผลเป็นฝักรูปทรงกระบอก ผิวมีขนสีน้ำตาลทอง

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

เซ่งโงมน

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Melochia corchorifolia* L.

ลักษณะเด่น:

ลำต้นสูง 50-170 ซม. เมล็ดพันธุ์ห่อหุ้มด้วย
ความร้อนจากการเผาฟางข้าว เมล็ดงอกได้ดีในสภาพดิน
แห้งถึงขั้น ไม่สามารถขึ้นน้ำได้ แต่เจริญเติบโตได้ในน้ำขัง
ลักษณะใบกว้างออกดอกกรวยกันยายน-ตุลาคม พบมากใน
นาหว่านข้าวแห้ง เป็นพืชอายุปีเดียวและข้ามปี

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

ถั่ว

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Phaseolus lathyroides* L.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุปีเดียวหรือข้ามปี ลำต้นกลม ใบประกอบมีใบย่อย 3 ใบ ใบย่อยรูปไข่แกมหอก ดอกออกเป็นช่อแบบติดดอกสลับ ก้านดอกสั้น ดอกสีแดงปนม่วง ฝักรูปทรงกระบอก ภายในมี 18-30 เมล็ด แตกได้ เมล็ดรูปขอบขนานหรือสี่เหลี่ยม

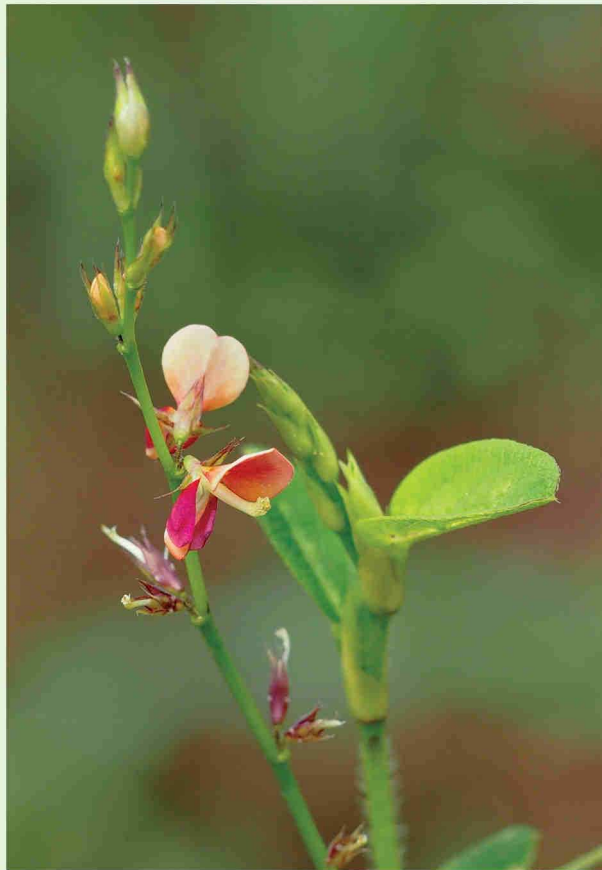
(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

ถั่วลิสงนา

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Alysicarpus vaginalis* (L.) DC.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุปีเดียวหรือข้ามปี ลำต้นเล็กแผ่ราบไปตามผิวดินยาว รากหยั่งลึก ใบเป็นใบเดี่ยว กลมป้อมคล้ายใบถั่วลิสง ดอกออกเป็นช่อที่ปลายยอด สีม่วงปนแดง

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

ตีนตุ๊กแก

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Tridax procumbens* L.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุหลายปี ลำต้นทอดเลื้อยไปตามพื้นดินชูส่วนของยอดตั้งตรงขึ้น ข้อใบและก้านมีขนสีขาวปกคลุม ใบเป็นใบเดี่ยวแตกแบบตรงข้ามเป็นสามแฉกใหญ่ ขอบใบหยักต่างๆ ดอกชั้นนอกสีเหลืองอ่อน ดอกชั้นในเป็นรูปกรวยอัดกันแน่น เมล็ดยาวรี สีดำ มีขนปกคลุม หนาแน่น ที่ปลายด้านหนึ่งมีขนเล็ก ๆ อ่อนนุ่มปกคลุมช่วยในการกระจายพันธุ์

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

บานไม่รู้โรยป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Gomphrena celosioides* Mart.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุปีเดียวลำต้นแตกแขนงทอดไปตามพื้นดิน ชู
ส่วนปลายยอดตั้งขึ้น สูง 10-20 ซม. มีขนอ่อนนุ่มสีขาว
ปกคลุมคล้ายสำลี ใบเป็นใบเดี่ยวออกจากลำต้นแบบตรง
ข้าม รูปรีเรียวยาว 2-4 ซม. ปลายใบมน ไม่มีก้านใบ ดอก
ออกเป็นช่อ ดอกย่อยสีขาว ออกดอกตลอดปี

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

บ้านราชสีห์

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Euphorbia hirta* L.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุปีเดียว ลำต้นมีขนปกคลุม มีน้ำยางสีขาว แตกกิ่งก้านสาขาจากโคนต้นสีแดงเรื่อๆ เลื้อยทอดไปตามผิวดิน ชูส่วนปลายยอดตั้งขึ้น ใบมีรูปร่างคล้ายปีกแมลงสาบ ยาว 2-4 ซม. ขอบใบหยักเป็นฟันเลื่อย บริเวณกลางใบมักมีจุดแต้มสีม่วง

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

สาบม่วง

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Praxelis clematidea* (Griseb.)
R.M.King & H.Rob.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุปีเดียวหรือหลายปี มีกลิ่นสาบเฉพาะตัว ลำต้น
ลำต้นตั้งตรงหรือแผ่อกด้านข้าง และมีรากออกตามข้อที่ติด
ดินได้ ผิวใบเรียบคล้ายสาบเสือ ดอกสีม่วง พบระบาดครั้งแรก
ในสวนยาพารา จังหวัดจันทบุรี ปี พ.ศ. 2546 ปัจจุบันพบ
เป็นวัชพืชที่แพร่ระบาดทั่วไปในแหล่งปลูก มันสำปะหลัง
สับปะรด และสวนยางพาราปลูกใหม่

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

สาบแร้งสาบกา

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Ageratum conyzoides* L.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุปีเดียว มีกลิ่นสาบเฉพาะตัว ลำต้น ตั้งตรง สูง 21-100 ซม. ลำต้นและผิวใบทั้งสองด้านมีขนปกคลุมทั่วไป ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกจากลำต้นแบบตรงข้ามเป็นคู่ รูปไข่ ขอบใบหยักปลายใบแหลม ดอกออกเป็นช่อมีแกนยาว ช่อดอกมีสีฟ้าม่วงและเปลี่ยนเป็นสีขาว ฐานเมล็ดมีจุดแต้มสีขาว ส่วนปลายเมล็ดมีขนสีขาว 5 เส้น แพร่กระจายโดยปลิวตามลม

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

สาบเสือ

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Chromolaena odoratum* (L.)
King & H.E. Robins.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุหลายปี ลำต้นและกิ่งก้านปกคลุมขนอ่อนนุ่ม เมื่อขยี้ใบจะมีกลิ่นแรง คล้ายสาบเสือ สูง 1-2 ม. ใบรูปรีค่อนข้างเป็นสามเหลี่ยม ขอบใบหยัก ปลายใบแหลม เส้นใบเห็นชัดเจน 3 เส้น มีขนปกคลุมทั้งสองด้าน ดอกเป็นช่อสีขาวหรือฟ้าอมม่วง

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

เจียงน้ำ

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Lindernia dubia* L.

ลักษณะเด่น:

วัชพืชใบกว้างฤดูเดียวทอดนอนตามพื้นหรือตั้งตรง สูงประมาณ 15 เซนติเมตร ลำต้นมีขนเอน ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรีหรือรูปไข่หรือรูปใบหอกยาว 0.5-2 ซม. กว้าง 0.2-1 ซม. ปลายใบแหลม ขอบใบจักคล้ายฟันเลื่อย ช่อดอกแบบช่อกระจุก สีม่วงอ่อนหรือขาว ออกที่ยอดหรือซอกใบ ส่วนฐานที่เชื่อมกันเป็นหลอดยาว 0.7-1.1 เซนติเมตร กลีบปากบน 1 กลีบ กลีบล่าง 3 กลีบ

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

โสนขน

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Aeschynomene americana* L.

ลักษณะเด่น:

ไม้พุ่ม อายุหลายปี ลำต้นตั้งตรง แตกกิ่งก้าน มีขน ใบเป็นประกอบมีใบย่อยยาว 7-10 มม. เรียงตัวกันรูปทรง คล้ายขนนก ดอกเดี่ยวสีชมพูแกมแดงเข้ม ผลเป็นฝักรูปไข่ โค้ง ยาว 2-3 ซม. ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

ไมยราบหนาม

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Mimosa pudica* L.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุหลายปี แผ่กิ่งก้านไปตามพื้น ลำต้นและก้านใบสีแดงมีหนามสั้นๆ ทั่วต้น และมีหนามใหญ่ตามข้อ ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 2 คู่ ขนาดเล็กมาก ไวต่อการสัมผัส และหุบลงหากถูกสัมผัสหรือสั่นสะเทือน ช่อดอกกลมฟูสีชมพูม่วง

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

ไมยราบเครือ

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Mimosa invisa* Mart.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุหลายปี แผ่กิ่งก้านไปตามพื้น ลำต้นเป็นเหลี่ยม มีหนามทั่วต้นหนาแน่น และก้านใบสีเขียว ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 2 คู่ ขนาดเล็กมาก ไวต่อการสัมผัสและหุบลงหากถูกสัมผัสหรือสัมผัสสะท้อน ช่อดอกกลมฟูสีชมพู

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

ลำพาสี

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Crassocephalum crepidioides*
(Benth.) S. Moore

ลักษณะเด่น:

พืชอายุปีเดียว ลำต้นสูงประมาณ 60-100 ซม. ใบค่อนข้างรี ขอบขนานปลายใบแหลม ขอบใบหยักเว้าเป็นแฉก ดอกออกเป็นช่อ ที่ปลายก้านลักษณะคล้ายทรงกระบอก มีดอกย่อยอัดกันแน่น ปลายกลีบดอกสีแดงอมเหลือง ผลมีขนยาวสีขาวติดที่ปลาย ขยายแผ่ออกเป็นลักษณะกลมฟู ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

โถงโถง

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Physalis minima* L.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุปีเดียว ลำต้นสูงถึง 50 ซม. โคนม่วงแดง
ปลายยอดสีเขียว ดอกเดี่ยว ออกที่ซอกใบ กลีบดอกสีเหลือง
แกมเขียว ผลสดกลมหุ้มมิดด้วยกลีบเลี้ยง

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

พืชมงคล

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Achyranthes aspera* L.

ลักษณะเด่น:

พืชมงคลปีเดียวหรือข้ามปี ลำต้นตั้งตรง แตกกิ่งก้านที่บริเวณโคนต้น ลำต้นเป็นสัน ขั้วโป่งพองออกมีขนหนาแน่น ใบเดี่ยวเรียงสลับขอบขนาน มีขนปกคลุมทั้งสองด้าน ดอกช่อออกที่ด้านข้างและปลายกิ่ง ใบประดับบางและแห้ง รูปไข่ ปลายเรียวแหลม คงอยู่จนติดผล ใบประดับย่อยมีหนามแหลมที่ปลาย

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

พินจูเซียว

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Stachytarpheta jamaicensis* (L.) Vahl.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุปีเดียว ลำต้นตรง สูงประมาณ 50 ซม. แตกกิ่งก้านสาขาทางด้านข้าง ใบเดี่ยวเป็นรูปไข่ยาว 4-6 ซม. กว้าง 2-3 ซม. ออกตรงกันข้าม ปลายแหลม ฐานรูปลิ้น ขอบใบหยักคล้ายฟันเลื่อย ช่อดอกยาวเกิดตรงยอด ดอกไม่มีก้านสีม่วงน้ำเงิน 5 กลีบ

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

หึ่งเม่น

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Crotolaria pallida* Aiton.

ลักษณะเด่น:

เป็นวัชพืชใบกว้างอายุปีเดียว ลำต้นตั้งตรงสูง 100-130 เซนติเมตร ใบประกอบเรียงสลับ มีใบย่อย 3 ใบ หลังใบมีขนสีขาวปกคลุมหนาแน่น ออกดอกที่ปลายยอดแบบช่อกระจุก ดอกรูปถั่ว กลีบดอกสีเหลืองประมาณ 27-44 ดอกต่อช่อ ฝักรูปทรงกระบอกโค้งเล็กน้อย เมล็ดมีขนาดเล็กสีน้ำตาลดำ

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

หญ้านวลหนู

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Hedyotis corymbosa* (L.) Lam.

ลักษณะเด่น:

พืชอายุปีเดียว ลำต้นตรง สูงประมาณ 50 ซม. แตกกิ่งก้านสาขาทางด้านข้าง ใบเดี่ยวเป็นรูปไข่ยาว 4-6 ซม. กว้าง 2-3 ซม. ออกตรงกันข้าม ปลายแหลม ฐานรูปลิ้น ขอบใบหยักคล้ายฟันเลื่อย ช่อดอกยาวเกิดตรงยอด ดอกไม่มีก้าน สีม่วงน้ำเงิน 5 กลีบ

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

หญ้ายาง

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Euphorbia geniculata* Ortega

ลักษณะเด่น:

พืชอายุปีเดียว ลำต้นตั้งตรง กลวง สูงได้ถึง 2.5 เมตร มียางสีขาว ใบเป็นใบเดี่ยว แผ่นใบรูปรีหรือรูปไข่ ปลายใบแหลม ขอบเรียบ ก้านใบสีม่วงแดง มีขนขึ้นปกคลุม ดอกเป็นช่อ ดอกที่เกิดก่อนจะบานจากกลางช่อ ประกอบด้วยดอกเพศผู้และดอกเพศเมียปนกัน กลีบดอกสีขาวอมเขียว ผลเมื่อแก่เปลือกจะแห้งแตกออกเป็น 3 กลีบ

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

หญ้างำพระ

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Richardia brasiliensis* Gomez

ลักษณะเด่น:

วัชพืชอายุฤดูเดียว ลำต้นและใบมีขน ต้นสูง 20-40 ซม. ใบเดี่ยวเกิดเป็นคู่ตรงกันบริเวณข้อลำต้น ดอกมีขนาดเล็ก สีขาว ลักษณะดอกเป็นกระจุกอัดกันแน่น รongรับด้วยใบประดับ 4 ใบ ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

หญ้างวงช้าง

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Heliotropium indicum* L.

ลักษณะเด่น:

ลำต้นตั้งตรง ดอกสีขาว เป็นรูปคล้ายงวงช้าง ใบ
หยาบเป็นคลื่น พบเป็นพืชอาศัยของ ไข่เดือนฝอยรากปม
Meloidogyne incognita ที่ อ. ม่วงสามสิบ จ.อุบลราชธานี
(มนตรี, 2555)

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

หญ้าละออง

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Vernonia cinerea* (Linn.) Less

ลักษณะเด่น:

วัชพืชใบกว้างฤดูเดียว ลำต้นและกิ่งก้านมีขนอ่อนปกคลุม สูง 10-60 เซนติเมตร ใบเดี่ยวเรียงสลับ ปลายใบแหลมหรือมน ขอบใบหยักหรือเว้า ดอกช่อแตกแขนงเชิงลดหลั่น ดอกออกเป็นกระจุกประมาณ 20 ดอก ดอกสีม่วงถึงชมพูจางๆ เมื่อแก่ดอกจะเปลี่ยนเป็นสีขาวฟู เมล็ดมีขนสีขาวหุ้มปลิวไปตามลมได้ดี

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

หน้าเขมร

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Spermacoce setidens*
(Miq.) Boerl.

ลักษณะเด่น:

วัชพืชใบกว้างฤดูเดียว ต้นมีขนาดเล็กสูงประมาณ 10-20 ซม. ลำต้นและใบมีสีเขียวใส ลำต้นเปราะหักง่าย ใบเป็นใบเดี่ยว ออกจากลำต้นในลักษณะตรงข้าม ใบเป็นรูปหอกปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนามีสีเขียวหรือแกมม่วง ดอกออกเป็นช่อตามปลายยอด ช่อดอก กลีบดอกสีขาวมี 4 กลีบ ปลายกลีบมีสีชมพู

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)

หญ้าขัดมอญ

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Sida acuta* L.

ลักษณะเด่น:

วัชพืชใบกว้างฤดูเดียว พุ่มสูง 0.5-1 เมตร ใบเดี่ยวยาว คล้ายหอก ขอบใบจัก ดอกออกเดี่ยวๆ หรือเป็นกลุ่มตาม ซอกใบ กลีบดอก 5 กลีบ มีสีเหลือง โคนเชื่อมติดกันเล็กน้อย กลีบบาง

(ภาพ: จรรยา มณีโชติ)